

Крисюк Ю.П.

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри теорії та історії держави і права,
*Волинський національний університет
імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

Яворський С.В.

студент бакалаврату юридичного факультету
*Волинський національний університет
імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

ПОЗИТИВНЕ ПРАВО ЯК НАСЛІДОК ВОЛІ ДО ВЛАДИ ЗА Ф. НІЦШЕ

«Воля до влади», на думку Ф. Ніцше, являє собою невгамовне прагнення людини до панування. Це потяг, який проявляє себе у всіх сферах життя. Оскільки сутність буття виступає як «воля до влади», то світ і людина являють собою кількість свобод і сил, кожна з яких прагне поширити свою владу на весь простір. Боротьба за владу йде як всередині людини, так і всередині суспільства.

Для Ф. Ніцше очевидно, що не незмінні або ж високі цілі та ідеали рухають розвиток держави і права, а саме психічні властивості людини, такі як владолюбство, користолюбство, і їм подібні стають батьками закону. Отже, люди з могутньою волею до влади повинні діяти згідно її покликів і на її користь, це і є джерелом справедливості: «егоїзм» – це сама справедливість» [1, С. 165– 166].

Також такому фундаментальному для права поняттю як «справедливість» Ф. Ніцше знову приписує абсолютно

егоїстичні мотиви: «Справедливість природно зводиться до точки зору розсудливого самозбереження, тобто до наступного егоїстичного міркування: «Навіщо я буду марно шкодити собі і при цьому все ж таки, може бути, не досягну своєї мети?» – Таке походження справедливості». Наділяючи справедливість виключно егоїстичними мотивами і спонуками, Ф. Ніцше знову знімає ілюзію возвеличеності або ж сакральності з цієї категорії [2, С. 36].

Ф. Ніцше – мислитель правового позитивізму. У своїй ранній роботі він возвеличує право сильного, стаючи на бік теорії насильства, а отже стаючи і на бік позитивного права: «Переможцеві належить переможений із дружиною, дітьми, усім майном. Сила дає перше право, і немає права, яке у своїй основі не було б присвоєнням, узурпацією, насильством» [3, С. 280].

Таким чином внутрішня воля до влади суб'єкта, керована спонуками егоїзму, який є похідним від інстинкту самозбереження, за допомогою сили, наявної у даного суб'єкта, об'єктивується у позитивне право, стаючи законом, який забезпечений примусом.

Появу загальновідомих категорій моралі Ф. Ніцше безпосередньо пов'язує з розвитком права, що повністю узгоджується з його відмовою прийняти мораль як щось існуюче автономно і в незмінному вигляді: «Отже, в цій сфері, в кодексі зобов'язань боржника, таїться горнило, в якому формувався світ таких моральних уявлень, як «провина», «сумління», «обов'язок», «священний обов'язок»; їхній початок, і як початок всього значущого на світі, щедро й довго зрошувався кров'ю» [1, С. 230].

Філософ для Ф. Ніцше у першу чергу – це людина яка може реалізувати свою філософію, застосувати своє знання і вчення на практиці: «Достеменні філософи – це повелителі й

законодавці, що кажуть «Має бути отак!» Спершу вони визначають людське «куди?» та «навіщо?» і при цьому використовують підготовчу роботу всіх філософських трударів, всіх переможців минушини, а водночас сягають творчою рукою у прийдешнє, і все, що є й було, служить для них засобом, інструментом, молотом, їхнє пізнання – це творення, їхнє творення – законодавство, а їхня жага істини – це жадання влади» [1, С. 107–108]. Ця творча сила займає позицію аналогічну позиції християнського Бога-Творця, позитивне мислення у своїх найбільш радикальних наслідках тягне за собою своєрідне обоження людської сили.

Оскільки вона, перш за все, хоче надати собі владу керувати, воля досягає абсолютної свободи від усіх законів, крім тих, які вона для себе висуває, тоді вона може претендувати на безумовну владу видавати закони.

У позитивному праві влада розпорядження займає місце основи та джерела всього права. Звичайно, якщо позитивне право справді є фундаментальним, воно не може спиратися на іншу основу поза ним.

Позитивне право тут не означає ні встановлені закони, тобто екземпляри позитивного правового акту, ні сукупність встановлених законів, які становлять позитивну правову систему, ні позитивні правові системи загалом, ні навіть процес, за допомогою якого такі закони постають. У розумінні Ф. Ніцше, це є скоріше тим фундаментальним розумінням права, яке першим відкриває можливість встановлення законів і формування механізмів для такого положення.

Загалом у Ф. Ніцше питання права і держави займає вагому частину його текстів. Вони не втрачають своєї актуальності і гостроти викладу, тому українському суспільству варто звертатися до ніцшеанського дискурсу

загалом, і його бачення виникнення і функціонування державних механізмів зокрема. Особливої актуальності вчення про право Ф. Ніцше набули в умовах російської агресії проти нашої держави. Дії керівництва країни-агресора демонструють, що крайній радикалізм позитивського підходу до права несе загрозу для мирного співіснування людства й існування права, як міри свободи рівності та справедливості.

Список використаних джерел:

1. Ніцше Ф. По той бік добра і зла. Генеалогія моралі / пер. з нім. А. Онишко. Львів: Літопис, 2002. – 320 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Nietzsche_Friedrich/Po_toi_bik_dobra_i_zla_Henealohia_morali.pdf (дата звернення: 01.06.2022).
2. Ницше Ф. Человеческое, слишком человеческое. Санкт-Петербург: Азбука, 2008. – 166 с.
3. Ницше Ф. Полное собрание сочинений: В 13 томах / Ин-т философии. – М.: Культурная революция, 2005 – Т. 1/1: Рождение трагедии. Из наследия 1869–1873 гг. / Пер. с нем. В. Бакусева, Л. Завалишиной и др.; общ. ред. И. А. Эбаноидзе. – 2012. – 416 с.

